13/07 2264.0067/0 M.K. 13/7

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

ARRÊTÉ DU GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE L'IMMEUBLE SIS AVENUE LOUIS BERTRAND 43 A SCHAERBEEK.

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET GEBOUW GELEGEN LOUIS BERTRANDLAAN 43 TE SCHAARBEEK.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering

Vu le Code bruxellois de l'aménagement du territoire, notamment les articles 226 et 228 ;

Gelet op het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening, inzonderheid op de artikelen 226 en 228;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 6 mai 2004 entamant la procédure de classement comme monument des façades, de la toiture, de l'organisation spatiale intérieure, ainsi que de la totalité du hall d'entrée, de la cage d'escalier et du rez-de-chaussée de l'immeuble sis avenue Louis Bertrand, 43 à Schaerbeek;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 6 mei 2004 houdende instelling van de procedure tot bescherming als monument van de gevels, het dak, de binnenindeling, de totaliteit van de ingangshal, de trap en de benedenverdieping van het gebouw gelegen Louis Bertrandlaan, 43 te Schaarbeek;

Considérant que ni le collège des Bourgmestre et Echevins, ni le propriétaire n'ont émis d'observations dans le délai prévu par le Code bruxellois de l'aménagement du territoire;

Overwegende dat noch het college van Burgemeester en Schepenen noch de eigenaar opmerkingen hebben medegedeeld binnen de termijnen bepaald door het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening;

Vu l'avis de la Commission royale des Monuments et des Sites émis le 6 avril 2005 ;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen gegeven op 6 april 2005;

Considérant que l'étendue du classement a été réduite aux éléments présentant un intérêt historique et artistique particulièrement remarquable ;

Overwegende dat de omvang van de bescherming werd beperkt tot de elementen met een bijzonder opmerkelijke historische en artistieke waarde;

Sur la proposition du Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Op voorstel van de Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Après délibération,

Na beraadslaging,

GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
COLLEGE REUNI DE LA COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
CHANCELLERIE

ARRETE

Article 1. – Sont classés comme monument les façades, la toiture ainsi que la totalité du hall d'entrée, de la cage d'escalier et du rez-de-chaussée de l'immeuble sis avenue Louis Bertrand, 43 à Schaerbeek, connu au cadastre de Schaerbeek, 6ème division, section D , 3ème feuille, parcelle n°281p , en raison de leur intérêt historique et artistique, précisé dans l'annexe I du présent arrêté.

Art. 2 – La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 – Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, 13 JUIL. 2006

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

BESLUIT

Artikel 1. - Worden beschermd als monument de gevels, het dak, de totaliteit van de ingangshal, het trappenhuis en de benedenverdieping van het gebouw gelegen Louis Bertrandlaan 43 te Schaarbeek, bekend ten kadaster van Schaarbeek, 6de afdeling, sectie D , 3de blad, perceel nr 281p , wegens hun historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in bijlage I bij dit besluit.

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument omvat het geheel van de percelen en wegen, en delen van percelen en wegen zoals opgenomen in de perimeter afgebakend op het plan in bijlage II bij dit besluit.

Art. 3. – De minister bevoegd voor monumenten en landschappen wordt met de uitvoering van dit besluit belast.

Brussel, 13 -07- 2006

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking

GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
COLLEGE REUNI DE LA COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
CHANCELLERIE

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

16 -08- 2006

CHANCELLERIE
Petra CACCIATORE
KANSELARIJ

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE L'IMMEUBLE SIS AVENUE LOUIS BERTRAND, 43 A SCHAERBEEK.

Référence cadastrale : Schaerbeek, 6ème division, section D , 3ème feuille, parcelle n° 281p .

Description sommaire

L'immeuble sis avenue Louis Bertrand 43 est l'œuvre de l'architecte Gustave Strauven (1879-1919) réalisée pour le compte de Monsieur Verhaege.

Strauven réalisa cette maison de type résidentiel entre mitoyens sur un terrain de 6,5 m de largeur et 27, 5 m de profondeur.

La façade se compose de briques émaillées blanches et de pierre bleue aux découpes vigoureuses et au relief saillant.

A droite, la porte d'entrée, mariant le bois, le verre et la ferronnerie est décentrée et surmontée d'une imposte ornée d'un vitrail; une série de fenêtres aux formes diverses et un sgraffite viennent compléter cette travée couronnée d'une tourelle.

Au centre de la façade, un vaste bow-window en bois peint, élégamment découpé, marque l'élévation de la travée gauche. Une loggia est aménagée au-dessus du bow-window, surmontée d'une terrasse au troisième étage, malencontreusement dépouillée de sa balustrade originelle.

Le mur devient presque inexistant, tant le fenestrage se déploie et se pare d'ornements, les ferronneries que Strauven utilise pour cet immeuble font l'objet d'un soin attentif achevant de donner à cette œuvre un caractère particulièrement gracieux.

La façade arrière, de facture simple, suivant le dessin de Strauven lors de la demande de permis de bâtir de 1906 a quelques peu été modifiée ; les châssis ont été remplacés par des fenêtres en aluminium ou en PVC à double vitrage.

A l'arrière de la construction, un jardin a été aménagé avec un accès direct au niveau de la cuisine-cave. Un petit escalier en béton décoratif façon rocaille permet d'accéder du bel étage au jardin.

Intérieur :

A l'intérieur, le plan de cette maison à l'origine unifamiliale, de type traditionnel, répond à l'élévation de la façade. Deux travées, aux proportions 1/3-2/3, composent l'organisation intérieure de l'immeuble : à droite, le hall d'entrée et la cage d'escalier, le service et la tourelle ; à gauche, se trouvent les pièces principales de vie, salle à manger, salon, chambres.

Les éléments de décors du hall d'entrée sont en bon état de conservation. Ils sont composés entre autre d'un pavement de mosaïque pour le hall d'entrée et d'un escalier en marbre menant au bel-étage. Ce dernier se poursuit par un escalier de bois pour les étages supérieurs. Toutes les portes et quincailleries donnant sur la cage d'escalier semblent d'origine.

Le rez-de-chaussée conserve également toute sa décoration d'origine. Dans la première pièce, dénommée terrasse sur les plans de Strauven, le plafond présente une peinture, de facture fine, aux motifs d'oiseaux et de fleurs. Le plafond de l'ancien salon est également peint, tandis que la salle à manger présente des lambris de bois décorés de têtes de lion dans un style néo-Renaissance flamande.

L'immeuble possède un niveau de caves ainsi qu'une petite cave à charbon sous ce premier niveau. Ce niveau de cuisine-caves est actuellement transformé en petit appartement. Le bel étage et le premier étage forment un deuxième appartement et le deuxième étage et l'étage sous combles forment également une entité. Les entresols de la travée de droite sont actuellement affectés aux salles de bain.

L'escalier reçoit une lumière zénithale produite par un lanterneau polychrome situé au centre de la travée droite.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

Intérêt historique et artistique :

Tracée en 1905, l'avenue Louis Bertrand s'ouvre en éventail sur le parc Josaphat. Très vite, cette artère devient le lieu de séjour privilégié de la bourgeoisie tout comme l'est à cette époque l'avenue Louise ou encore l'avenue de Tervueren.

Presque entièrement bâtie avant la Première Guerre mondiale, l'avenue regroupe de très beaux exemples d'architecture éclectique ou Art nouveau. Rivalisant de luxe et de décoration, les immeubles de l'avenue Louis Bertrand constituent un ensemble unique en Région bruxelloise.

Gustave Strauven (1878-1919), dessinateur de formation et élève d'Horta, est l'auteur d'un grand nombre de créations architecturales Art nouveau tout à fait originales dans lesquelles il utilisa au maximum ses talents de dessinateur. Ses œuvres, plus intéressantes les unes que les autres, sont marquées par une grande ingéniosité, dans le travail des ferronneries notamment, ingéniosité palliant le manque de moyens financiers des commanditaires. Il fut considéré comme architecte « secondaire » par rapport à Horta, ce dernier travaillant pour une clientèle nettement plus aisée, mais la production de Strauven le place toutefois au rang des meilleurs architectes de l'Art nouveau.

Strauven a développé un type d'architecture d'inspiration nettement Art nouveau, qui s'adresse à des propriétaires, désireux de s'inscrire dans la mouvance des styles « à la mode », mais n'ayant pas les moyens de s'offrir les matériaux plus coûteux nécessaires à des créations originales. Il sera donc considéré comme l'architecte Art nouveau « des pauvres » ; mais son souci d'économie dans les matériaux n'exclura pas la recherche poétique de compositions harmonieuses : le travail coûteux de la pierre de façade est ici remplacé par une recherche dans le jeu de la polychromie des briques.

Cette maison révèle par ses caractéristiques une conception très personnelle et particulièrement exubérante du style nouveau en vogue à l'époque et qui plaisait à la clientèle d'artistes venue s'implanter avenue Louis Bertrand.

Peu d'architectes sont allés si loin dans le goût de l'arabesque. L'analogie avec le monde végétal atteint chez Strauven un degré rare : elle va même jusqu'à dissoudre la tension architectonique, si bien préservée chez Horta. Ici la décoration florale submerge l'architecture et la domine.

Dans un souci de parfaire la décoration de la façade, l'architecte a tenu à orner la pierre des soubassements et les ferronneries de la porte d'éléments à motifs floraux.

Vu pour être annexé à l'arrêté du 13 JUIL. 2006

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
COLLEGE REUNI DE LA COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
CHANCELLERIE

16 -08- 2006

CHANCELLERIE
Petra CACCIATORE
KANSELARIJ

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET GEBOUW GELEGEN LOUIS BERTRANDLAAN 43 TE SCHAARBEEK

Kadastrale gegevens: Schaarbeek, 6e afdeling, sectie D, 3e blad, perceel nr 281 p.

Beknopte beschrijving

Het gebouw gelegen aan de Louis Bertrandlaan 43 is het werk van de architect Gustave Strauven (1879-1919) uitgevoerd voor rekening van de heer Verhaege.

Strauven heeft dit woonhuis tussen gemene muren gerealiseerd op een terrein van 6,5 m breedte en 27,5 m diepte.

De gevel bestaat uit wit geëmailleerde baksteen en blauwe hardsteen met duidelijke uitsnijdingen en uitstekend reliëf.

Rechts bevindt zich de toegangsdeur uit hout, glas en smeedwerk die niet centraal is en met een impost en glasraam erboven; een reeks vensters in verschillende vormen en een graffito vullen deze travee bekroond met een toren aan.

In het centrum van de gevel bevindt zich aan de verhoging van de linker travee een grote erker in beschilderd hout, dat mooi is uitgezaagd. Boven de erker is er een loggia ingericht waarboven zich op de derde verdieping een terras bevindt dat op onhandige wijze ontdaan werd van haar oorspronkelijke balustrade.

De muur is bijna onbestaand omwille van het belangrijke vensterwerk dat versierd is; het smeedwerk dat Strauven gebruikt voor dit gebouw getuigt van een bijzondere aandacht en geeft aan dit werk een bijzonder bevallig karakter.

De achtergevel werd eenvoudig gehouden en is volgens de tekening van Strauven bij de aanvraag van de bouwvergunning in 1906 licht gewijzigd; het raamwerk werd vervangen door aluminiumramen of in PVC met dubbele beglazing.

Achteraan het gebouw werd er een tuin ingericht met een rechtstreekse toegang tot de keuken-kelder. Een kleine trap in decoratief rotsbeton geeft toegang van de bel-etage naar de tuin.

Interieur :

Binnen beantwoordt het plan van dit huis dat oorspronkelijk een eengezinswoning was van het traditionele type de verhoging van de gevel. Twee traveeën in de verhoudingen 1/3-2/3 maken de binnenindeling uit van het gebouw: rechts de inganghall en de trap, de dienstruimte en de toren; links bevinden zich de belangrijkste leefruimten, de eetkamer, salon, kamers.

De decoratieve elementen van de inganghall zijn goed bewaard. Zij zijn onder meer samengesteld uit een mozaïekvloer voor de inganghall en een marmeren trap dat naar de bel-etage leidt. Deze laatste wordt gevolgd door ene houten trap voor de hoger gelegen verdiepingen. Alle deuren en smeedwerk die uitgeven op de traphall schijnen oorspronkelijk.

De benedenverdieping heeft ook zijn oorspronkelijke decoratie bewaard. In de eerste ruimte die terras wordt genoemd op de plannen van Strauven, stelt de zoldering een schilderij voor met een fijn karakter, met vogel- en bloemenmotieven. De zoldering van het voormalig salon is ook beschilderd, terwijl de eetkamer houten lambrizeringen omvat die versierd zijn met leeuwenkoppen in een Vlaamse neo-renaissancestijl.

Momenteel omvat het gebouw een kelderniveau evenals een kleine kolenkelder onder dit eerste niveau, een niveau met kelderkeuken, momenteel verbouwd tot een klein appartement. De bel-etage en de eerste verdieping vormen een tweede appartement en de tweede verdieping en de verdieping onder het dak vormen eveneens een eenheid. De tussenverdiepingen van de rechtertravee worden nu benut als badkamers.

De trap beschikt over een zenitaal licht van een polychroomlantaarn die zich bevindt in het midden van de rechtertravee.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek van de Ruimtelijke Ordening :

Historische en artistieke waarde:

Aangelegd in 1905 geeft de Louis Bertrandlaan in waaiervorm uit op het Josaphatpark. Deze ader wordt reeds snel een gepriviligieerd verblijfsoord van de burgerij zoals dit ook het geval is voor de Louizalaan en de Tervurenlaan.

Bijna volledig gebouwd vóór de eerste wereldoorlog, omvat de laan heel mooie voorbeelden van eclectische architectuur of art nouveau. Rivaliserend op het vlak van luxe en decoratie zijn de gebouwen van de Louis Bertrandlaan een uniek geheel in het Brussels Gewest.

Gustave Strauven (1878-1919), tekenaar van vorming en leerling van Horta is de auteur van een groot aantal heel merkwaardige architecturale creaties in art nouveau stijl in dewelke hij zijn talenten als tekenaar volledig heeft uitgebuit. Zijn werken, de ene interessanter als de andere, zijn gekenmerkt door de vindingrijkheid van de architect, vooral in de bewerking van het smeedwerk, de vindingrijkheid die het gebrek aan financiële middelen van de opdrachtgevers moest ondervangen. Hij werd als "ondergeschikt" beschouwd aan Horta, daar deze laatste werkte voor een meer welstellend cliënteel , maar de productie van Strauven plaatste hem evenwel onder de beste architecten van de art nouveau.

Parallel heeft Strauven in een deel van zijn werk een soort van architectuur gebruikt die steeds geïnspireerd was aan de art nouveau, maar die gericht was op minder gefortuneerde eigenaars, die wensten aan te sluiten bij de beweging van modestijlen maar die niet over de middelen beschikten om zich de duurde materialen aan te schaffen die noodzakelijk waren voor de originele creaties. Hij zal bijgevolg in dit deel van zijn werk als art nouveau architect van de "armen" doorgaan; maar zijn zin voor besparing in de materialen belet niet dat hij op een poëtische wijze zoekt naar harmonische samenstellingen : het dure werk van de gevelsteen wordt hier vervangen door een zoekwerk in de polychromie van de baksteen.

Dit huis laat door zijn kenmerken een heel persoonlijke opvatting tot uiting komen in het bijzonder door de exuberante nieuwe stijl die toen werd gevraagd en die zich goed aanpast aan het cliënteel van kunstenaars die zich komen vestigen aan de Louis Bertrandlaan.

Er zijn maar weinig architecten die zo ver gegaan zijn in de arabeskenversiering. De analogie met de plantenwereld bereikt bij Strauven een zelden geziene graad: deze gaat de architectonische spanning zelfs oplossen, welke zo goed bewaard is bij Horta. Hier gaat de bloemendecoratie de architectuur overspoelen en domineren.

Met als doel de decoratie van de gevel te vervolledigen heeft de architect de steen van de ondermuren en het smeedwerk van de deur willen versieren met bloemenmotieven.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 13 JUIL. 2006

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
COLLÈGE RÉUNI DE LA COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
CHANCELLERIE

Charles PICQUE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

16 -08- 2006

CHANCELLERIE
Petra GACCIATORE
KANSELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE L'IMMEUBLE SIS AVENUE LOUIS BERTRAND 43 A SCHAERBEEK

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN HET GEBOUW GELEGEN LOUIS BERTRANDLAAN 43 TE SCHAARBEEK

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

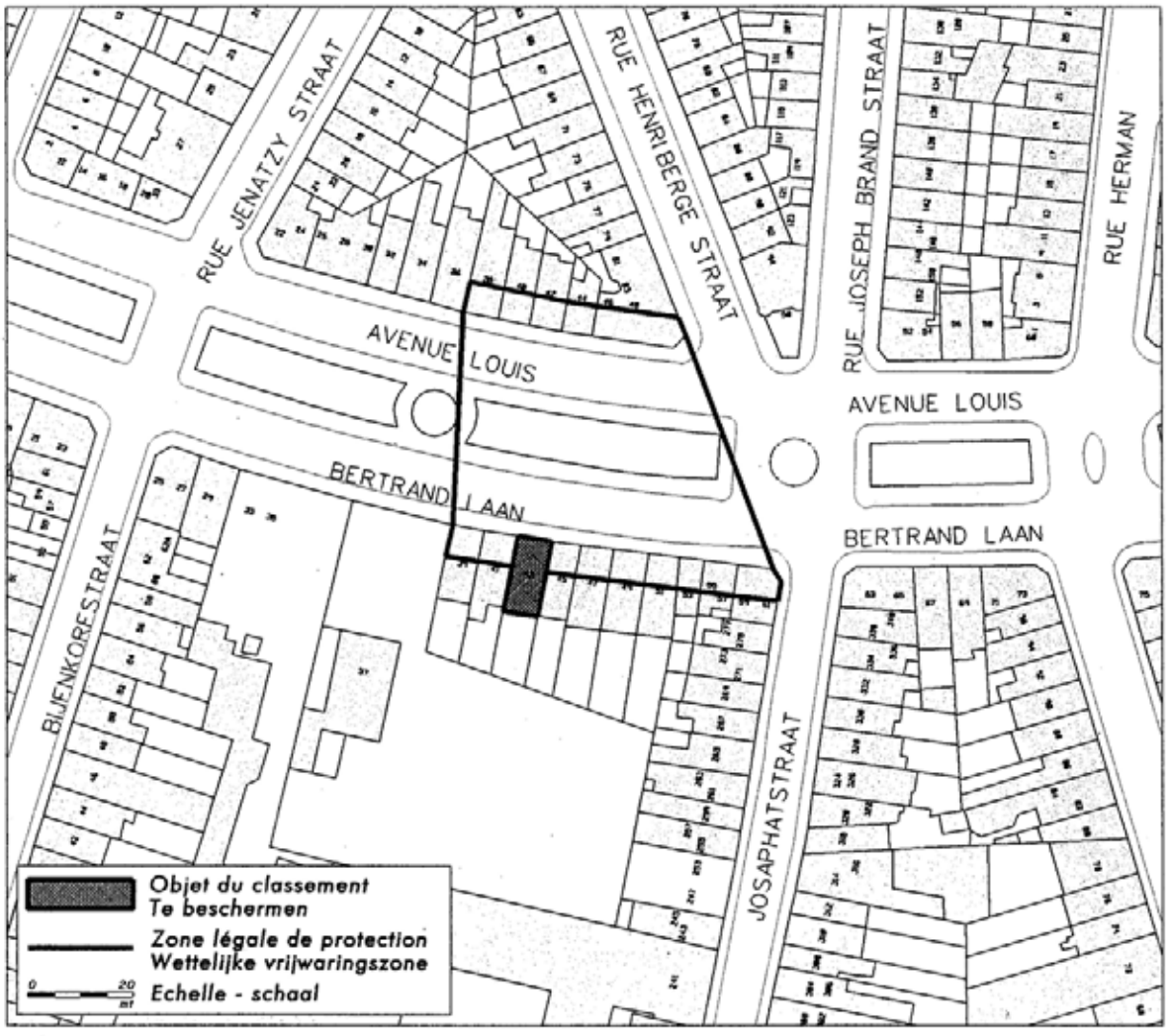

Vu pour être annexé à l'arrêté du

13 JUIL. 2006

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine, du Logement, de la Propreté publique et de la Coopération au développement,

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

13 -07- 2006

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking,

Charles PICQUE

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
COLLÈGE RÉUNI DE LA COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
CHANCELLERIE

Copie certifiée conforme

Voor eensluidend afschrift

16 -08- 2006

CHANCELLERIE
Petra CACCIATORE
KANSELARIJ